

oraz prowadzenia dyskusji, zarówno w trakcie paneli, jak i w kuluarach. Z niecierpliwością należy zatem oczekiwać publikacji referatów w wydawnictwie pokonferencyjnym, gdyż z pewnością przyniosą one nowe i ciekawe ustalenia, tak z archiwalnego, jak i czysto historycznego punktu widzenia.

Hadrian Ciechanowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Cykl prelekcji „Archiwa w oczach użytkowników”, Przemysł, wrzesień 2023

We wrześniu 2023 r. przemyski oddział Stowarzyszenia Archiwistów Polskich wraz z Towarzystwem Przyjaciół Nauk w Przemysłu zorganizował cykl prelekcji *Archiwa w oczach użytkowników*. Partnerem wydarzenia było Archiwum Państwowe w Przemysłu. Prelekcje odbywały się w siedzibie Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu przy ul. T. Kościuszki 7. Cykl to trzy wykłady przygotowane przez badaczy i użytkowników archiwów w Austrii, Słowacji i Rumunii. Ich celem było zaprezentowanie i omówienie struktur i działalności sieci archiwów gromadzących polonika, a także przedstawienie doświadczeń osób prowadzących w nich badania. Ponadto jeden z prelegentów omówił i przedstawił archiwa społeczne działające obecnie na Podkarpaciu.

7 września dr Kamil Ruszała przedstawił temat *Austriackie Archiwum Państwowe (Österreichisches Staatsarchiv) i sieć archiwów w Austrii w praktyce badawczej*. Prelegent, adiunkt na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, od lat prowadzi badania w austriackich archiwach, a ich owocem są m.in. publikacje: *Galicyjski eksodus: Uchodźcy galicyjscy podczas I wojny światowej w monarchii Habsburgów*, Kraków 2020; *Sztuka w mundurze: Krakowski Oddział Grobów Wojennych*, Kraków 2022; *Postwar Continuity and New Challenges in Central Europe, 1918–1923. The War That Never Ended*, Routledge 2022; *Intellectuals and World War I. A Central European Perspective*, Kraków 2018.

Doktor Ruszała omówił strukturę archiwum, w którego skład wchodzi pięć jednostek mających status oddziałów, choć nominalnie noszących nadal nazwę archiwum. Są to: Archiwum Wojny, Ogólne Archiwum Administracji,

Archiwum Domu, Dworu i Państwa, Archiwum Izby Nadwornej wraz z Archiwum Finansów. Dla badaczy okresu galicyjskiego materiały zgromadzone w tym archiwum mają fundamentalne znaczenie. Niezwykle przydatnymi i wciąż używanymi pomocami ewidencyjnymi są księgi kancelaryjne dawnej registratury austriackiej oraz indeksy. Przydatne są także współczesne systemy i wyszukiwarki internetowe. Dla niektórych zaskoczeniem była informacja o tym, że korzystanie z zasobu Austriackiego Archiwum Państwowego jest odpłatne.

14 września mgr Mariusz Fornagiel zapoznał słuchaczy z tematem *Slovenský národný archív v Bratislavie – między teorią a praktyką*. Prelegent jest absolwentem historii na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz doktorantem w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UJ. Za pracę magisterską „Reforma rolna w Polsce i Czechosłowacji w latach 1944–1948” otrzymał nagrodę w XV edycji konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na Najlepszy Debiut Historyczny Roku w zakresie historii najnowszej. Prowadzi badania w zasobie Słowackiego Archiwum Narodowego. Opierając się na swoich doświadczeniach, przedstawił sposoby i systemy wyszukiwania informacji w słowackich archiwach, a zwłaszcza w archiwum stołecznym. Omówił również historię i specyfikę słowackich archiwów. Szczególnie zainteresowanie słuchaczy wywołała informacja na temat spontanicznej reakcji obywateli (mieszkańców oraz turystów) w trakcie pożaru starego miasta w Bańskiej Szczańnicy, którzy z narażeniem życia ratowali zbiory cennego archiwum w tym mieście.

16 września mgr Marcin Marynowski zapoznał słuchaczy ze strukturą i specyfiką archiwów w Rumunii. Prelegent jest doktorantem na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego i autorem opracowań związanych z tematyką stosunków polsko-rumuńskich, m.in. publikacji pt. *Kupcy z polski na mołdawskich i siedmiogrodzkich szlakach handlowych w XV–XVIII wieku. Historiografia i źródła rumuńskojęzyczne*, Przemyśl 2018. Wyniki swoich badań autor opiera na kwerendach przeprowadzonych w wielu rumuńskich archiwach, a zwłaszcza w zasobie Archiwum Narodowego w Bukareszcie. Po teoretycznym wstępie mgr Marynowski omówił obowiązujące zasady korzystania ze zbiorów archiwów państwowych w Rumunii. Spotkanie było okazją m.in. do porównania zasad korzystania ze zbiorów archiwalnych w Rumunii i w Polsce, a także ich dostępności.

Inny charakter miało spotkanie z dr. Arkadiuszem Więchem, wykładowcą i pracownikiem Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, które odbyło się 15 września. Tematem jego prelekcji były archiwa społeczne tworzone na terenie Podkarpacia (*Mówione, spisane, sfotografowane – dostępne. Czyli o archiwach społecznych w społecznościach lokalnych Podkarpacia*). Po wpro-

wadzeniu teoretycznym dr Więch omówił przykłady archiwów społecznych, których działalność skupia się na gromadzeniu i przechowywaniu archiwaliów z danej miejscowości (np. Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju „Młody Mołodycz”). Wiele z nich działa także wirtualnie, gromadząc np. fotografie. Została również przedstawiona aktywna działalność Centrum Archiwistyki Społecznej i baza OSA. Zebranie zakończyła dyskusja na temat archiwów społecznych prowadzonych w Przemyślu.

Uczestnikami cyklu byli głównie archiwiści oraz członkowie oddziału SAP, a także osoby zainteresowane badaniami naukowymi.

Ewa Grin-Piszczek
Archiwum Państwowe w Przemyślu
Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Przemyślu